

LA NOVA NORMATIVA COMUNITÀRIA DE RESIDUS POT OBRIR LA PORTA AL CANVI DE MODEL PRODUCTIU I DE TRACTAMENT DE RESIDUS?

Àlex Peñalver i Cabré
29/09/2020

1. NOVA NORMATIVA DE LA UE SOBRE RESIDUS

Normativa	Termini de transposició
Directiva (UE) 2018/851 del Parlament Europeu i del Consell (modifica la Directiva 2008/98/CE sobre els residus).	5/7/2020
Directiva (UE) 2018/849 del Parlament Europeu i del Consell, (modifica les Directives 2000/53/CE del Parlament Europeu i del Consell relativa als vehicles al final de la seva vida útil (DVF); 2006/66/CE del Parlament Europeu i del Consell relativa a les piles i acumuladors i als residus de piles i acumuladors (DPA); i 2012/19/UE del Parlament Europeu i del Consell sobre residus d'aparells elèctrics i electrònics (DRAEE).	5/7/2020
Directiva (UE) 2018/852 del Parlament Europeu i del Consell (modifica Directiva 94/62/CE sobre envasos i residus d'envasos).	5/7/2020
Directiva (UE) 2018/850 del Parlament Europeu i del Consell (modifica la Directiva 1999/31/CE, relativa a l'abocament de residus)	5/7/2020
Directiva (UE) 2019/904 del Parlament Europeu i del Consell relativa a la reducció de l'impacte de determinats productes plàstics sobre el medi ambient	3/7/2021 (termini general)

2. OBJECTIUS PRINCIPALS

Directiva 75/442/CEE	Controlar la gestió (finalista) dels residus
Directiva 91/156/CE i 2006/12/CE	Reduir, reutilitzar i reciclar els residus
Directiva (UE) 2008/1998	Convertir la UE en una societat del reciclatge
Directiva (UE) 2018/851	Establir una economia circular

3. OBJECTIUS GENERALS

Directiva (UE) 2018/851 (art. 1)

- Protegir el **medi ambient i la salut humana**.
- Efectuar la transició a una **economia circular** i garantir la competitivitat de la Unió a llarg termini.
- Com?
 - **Prevenció** o reducció de la generació de residus i dels impactes negatius de la generació i gestió dels residus.
 - **Reducció de l'impacte global** de l'ús dels recursos.
 - Millora de l'**eficiència** d'aquest ús.

3. OBJECTIUS GENERALS

Decisió 1386/2013 del Parlament Europeu i del Consell de 20 de novembre de 2013 relativa al Programa General d'acció de la Unió en matèria de medi ambient fins 2020 "Viure bé respectant els límits del nostre planeta (Programa UE en medi ambient 2013)

- **Objectiu prioritari núm. 2:** convertir la UE en una economia hipocarbònica, eficient en l'ús dels recursos, ecològica i competitiva.
- **Residus:** es gestionin de forma segura com a recurs, els residus generats per càpita registrin un descens absolut, la recuperació d'energia es limiti als materials no reciclables i deixar de dipositar en abocadors els materials compostables i reciclables.
- **Economia circular:** res es malgasta o el valor dels productes, els materials i els recursos es mantingui en l'economia durant el major temps possible, i en la qual es redueixi al mínim la generació de residus.

3. OBJECTIUS GENERALS

Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social i al Comitè de les Regions de 2 de desembre de 2015, "Tancar el cercle: un pla d'acció de la UE per a l'economia circular [Brussel·les, 2.12.2015. COM (2015) 614 final]

- Desenvolupa els plantejaments del Programa UE en medi ambient 2013.
- **Superar una economia lineal** caracteritzada per l'extreure, fabricar, comprar, usar i tirar.
- Sistema econòmic que tingui en compte el **cicle dels materials**:
 - Producció (per exemple, disseny ecològic).
 - Consum (per exemple, contra obsolescència programada).
 - Gestió dels residus (objectius de reutilització i reciclatge)
 - Impuls del mercat de matèries primeres secundàries.
- 54 mesures.
- Nou paquet normatiu en residus del 2018.

3. OBJECTIUS GENERALS

Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al ECOSOC i al Comitè de les Regions, El Pacte Verd Europeu, 11 de desembre de 2019 COM(2019) 640 final

- **Economia massa lineal** (només el 12% matèries primeres són de reciclatge).
- **Problema d'excés d'envasos i de generació de residus.**
- **Impedir la generació de residus** i quan no sigui possible crear un **mercat de les matèries primeres secundàries** amb un contingut reciclat obligatori.
- Model de la UE per a la **recollida separada de residus.**
- La UE ha de **deixar d'exportar els seus residus fora de la Unió**, per la qual cosa revisarà les normes sobre els trasllats i l'exportació il·legal de residus.

3. OBJECTIUS GENERALS

Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al ECOSOC i al Comitè de les Regions de l'11 de març de 2020, Nuevo Plan de acción para la economía circular por una Europa más limpia y más competitivaCOM (2020) 98 final.

- Aprofundeix en les línies anteriors.
- Economia circular per aconseguir **neutralitat climàtica al 2050**.
- Iniciativa legislativa sobre una **política de productes sostenibles**.
- **Drets dels consumidors a la reparació**.
- **Reduir a la meitat els residus municipals de rebuig pel 2030**.

3. OBJECTIUS GENERALS

Finalitats de l'economia circular

- Superar una economia lineal.
- Reduir, reutilitzar i reciclar els residus.
- Eficiència en l'ús dels recursos (eficiència material).
- Reduir la dependència de la importació de matèries primeres.
- No es qüestiona l'economia de mercat.

Hi ha alguna novetat important en la nova normativa de residus?

- Les idees principals són una conseqüència dels **principis de prevenció i reciclatge de residus** que figuren des de la Directiva 75/442/CEE: “prevenció, reciclatge i la transformació dels residus, l'obtenció a partir d'aquests de matèries primeres i eventualment d'energia, així com qualsevol altre mètode que permeti la reutilització dels residus” (art. 3)
- La novetat és l'**aposta decidida en aquesta línia**.

4. JERARQUIA DE RESIDUS

Directiva (UE) 2018/851 (art. 4)

- Confirma l'**ordre jeràrquic**: prevenció; preparació per a la reutilització; reciclatge; altre tipus de valorització (per exemple, valorització energètica) i eliminació.
- Confirma les **excepcions** només per determinats fluxos de residus si està justificat pel cicle de vida dels impactes globals de la generació i gestió dels residus.
- Ordena fer ús d'instruments econòmics i d'altra mena per incentivar l'**aplicació de la jerarquia de residus**.
- Reforça la **prevalença de la prevenció, la preparació per a la reutilització i el reciclatge front la incineració i la disposició**.
 - Exemples d'aplicació pràctica de la jerarquia (Annex IVbis):
 - Taxes i restriccions aplicables a les operacions de dipòsit en abocadors i incineració de residus que incentivin la prevenció i el reciclatge de residus (1)
 - Foment de la prevenció de residus i intensificar els sistemes de recollida separada, **evitant donar suport al dipòsit en abocadors i la incineració** (12)
 - Sistemes de dipòsit i devolució (5)
 - Concepte de **valorització de materials** (art. 3.15bis): preparació per a la reutilització i reciclatge.

4. JERARQUIA DE RESIDUS

Importància de la jerarquia de residus i la seva aplicació efectiva:

- **Resolució del Consell de 24 de febrer de 1997 sobre una estratègia comunitària de gestió de residus:**
 - La **prevenció** de residus ha de ser la **primera prioritat**.
 - Ha de **preferir-se la reutilització i el reciclatge de material a la valorització energètica** dels residus, en la mesura en què són les millors opcions ecològiques.
- **Programa General UE sobre medi ambient de 2013 (ap. 40 i 43)**
 - **Estricta execució de la jerarquia** de residus.
 - Limitació de la **recuperació d'energia i dels abocaments a residus no reciclables i no recuperables**.
 - **Instruments de mercat i altres mesures** que privilegiiïn la prevenció, el reciclatge i la reutilització.
- **Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions, de 2 de desembre de 2015, "Tancar el cercle: un pla d'acció de la UE per a l'economia circular [Brussel·les, 2.12.2015. COM (2015) 614 final]**
 - El **finançament UE** de nous abocadors només en casos excepcionals (p. ex., principalment en el cas de residus perillosos no recuperables) i el finançament de noves instal·lacions per al tractament de deixalles residuals, com ara la incineració o el tractament mecànic biològic, només en casos limitats i adequadament justificats, quan no hi hagi risc d'excés de capacitat i es respectin plenament els objectius de la jerarquia de residus.

4. JERARQUIA DE RESIDUS

- **Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de les Regions “[E]l paper de la transformació dels residus en energia” Brussel·les, 26.1.2017 COM(2017) 34 final.**
 - La **prevenció de residus, la reutilització i el reciclatge** són els processos amb major potencial per a reduir les emissions de GEH i amb la **recollida selectiva** són **prioritaris**.
 - La **transformació de residus en energia** només pot maximitzar la contribució de l'economia circular a la descarbonització si es respecta la **jerarquia de residus**, d'acord amb l'Estratègia de la Unió de l'Energia i l'Acord de París.
 - **Impostos** sobre la incineració aparellats amb una pujada dels impostos sobre els abocaments.
 - **Eliminar gradualment els règims d'ajuda a la incineració de residus** i redirigir els ajuts als processos amb una classificació més alta en la jerarquia de residus,
 - Introduir una **moratòria sobre les noves instal·lacions d'incineració i desmantellar les que siguin més antigues** i menys eficients.
 - Millorar la capacitat de prevenció, reciclatge i reutilització dels **plàstics** i fomentar la innovació en aquest àmbit enlloc de recuperar energia reduint així les repercussions globals dels GEI
- **Principi de gestió en origen mitjançant instal·lacions d'eliminació no justifica anar en contra de la jerarquia de residus** (STJUE 18 de desembre de 2014, C-551/13).

5. OBJECTIUS ESPECÍFICS

- **Preparació per a la reutilització i el reciclatge de residus municipals** (Directiva 2018/851): **55 % (2025), 60 % (2030) i 65% (2035)** (en pes). Flexibilitzacions.

- **Reciclatge de residus d'envasos** en pes (Directiva (UE) 2018/852).

	31/12/2025	31/12/ 2030
Plàstic	50%	55%
Fusta	25%	35%
Metalls ferrosos	70%	80%
Alumini	50%	60%
Vidre	70%	75%
Paper i cartró	75%	85%
Total residus d'envasos	65%	70%

- Als **abocadors** només un màxim del **10%** (en pes) de residus municipals el **2035** amb flexibilitzacions (Directiva (UE) 2018/850).

6. ALTRES ASPECTES

- **Prevenió:** major concreció de mesures de prevenió.
- **Valorització:** prohibició general d'incinerar residus recollits selectivament per ser preparats per a la reutilització i reciclats llevat dels residus originats del tractament de residus si la incineració és el millor resultat ambiental segons l'art. 4
- **Recollida selectiva:** amplia la recollida separada existent de paper, metall, plàstic i vidre als tèxtils (2025), als residus perillosos d'origen domèstic (2025) i als bioresidus -reciclatge en origen o recollida selectiva- (31/12/2023).
- **Control i seguiment:** informes d'alerta temprana de la Comissió amb l'AEMA abans dels 3 anys dels terminis sobre els objectius de preparació per la reutilització i reciclatge de residus municipals.
- **Planificació:**
 - No es concreta la naturalesa jurídica dels plans de prevenió i gestió de residus (vinculants o indicatius).
 - Informe bianual de l'AEMA sobre l'aplicació dels plans de prevenió i gestió de residus.

6. ALTRES ASPECTES

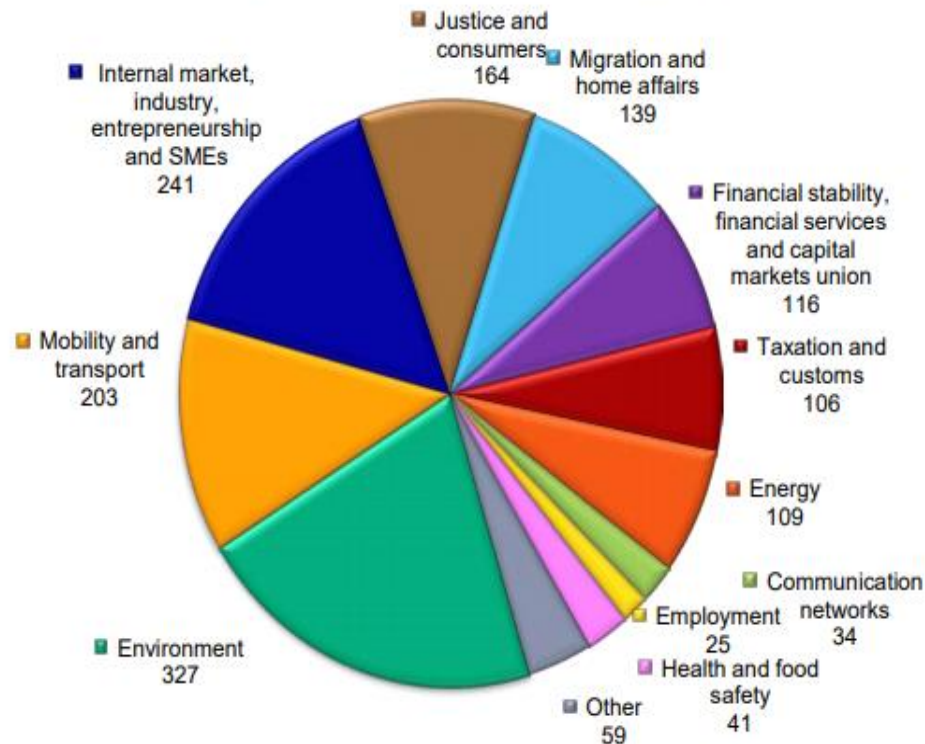
➤ **Responsabilitat ampliada del productor**

- **Definició** de responsabilitat ampliada del productor: “conjunt de mesures adoptades pels Estats membres per a garantir que els productors de productes assumeixin la responsabilitat financera o financera i organitzativa de la gestió de la fase de residu del cicle de vida d'un producte.” (art. 3.21)
- **Requisits mínims generals** (art. 8bis)
 - Definir amb claredat les funcions i responsabilitats de tots els agents privats i públics.
 - Fixar objectius específics, segons jerarquia residus i com a mínim els establerts a les Directives.
 - Sistema d'informació al públic.
 - Sistema d'autocontrol amb auditories independents.
- **Confirma la finalitat:**
 - Per a millorar la reutilització, la prevenció, el reciclatge i la valorització dels residus (art. 8.1)
 - És “un dels mitjans per a donar suport al disseny i fabricació de béns que tinguin plenament en compte i facilitin l'ús eficaç dels recursos durant tot el seu cicle de vida, inclosos la seva reparació, reutilització, desmuntatge i reciclatge sense perjudicar la lliure circulació de béns en el mercat interior.” (ap. 27).

7. APLICACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE RESIDUS: EL GRAN REPTE.

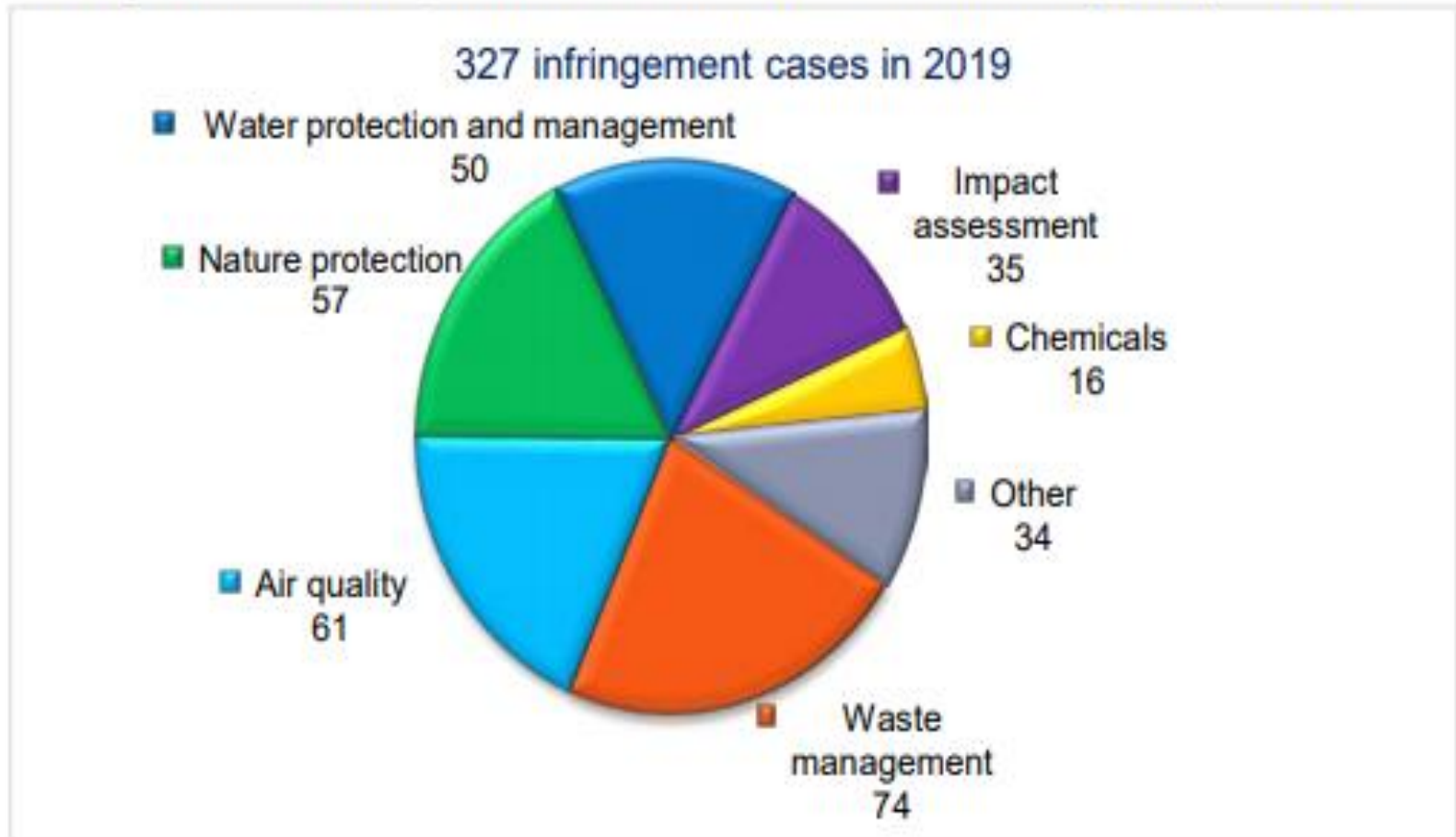
- **Programa General UE sobre medi ambient 2020**
 - Aplicar el Dret ambiental de la UE és un dels 9 objectius prioritaris.
 - Cal aplicar completament i íntegrament la legislació de residus (ap. 40 i 43)
- **Monitoring the application of European Union law 2019 Annual Report**

1564 infringement cases open at end-2019: policy areas

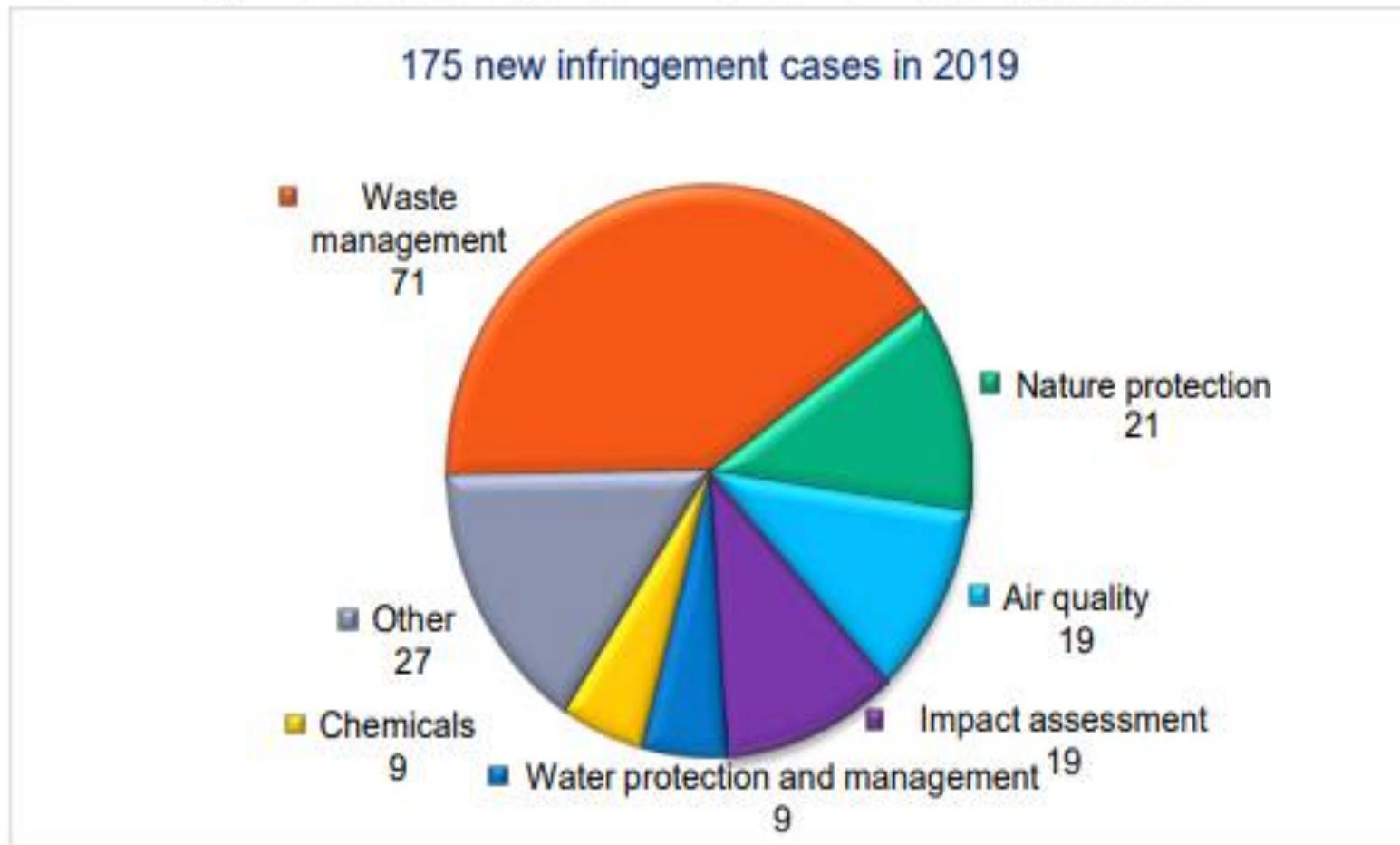
7. APLICACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE RESIDUS: EL GRAN REPTA.

Infringement cases open on 31 December 2019: main policy sectors

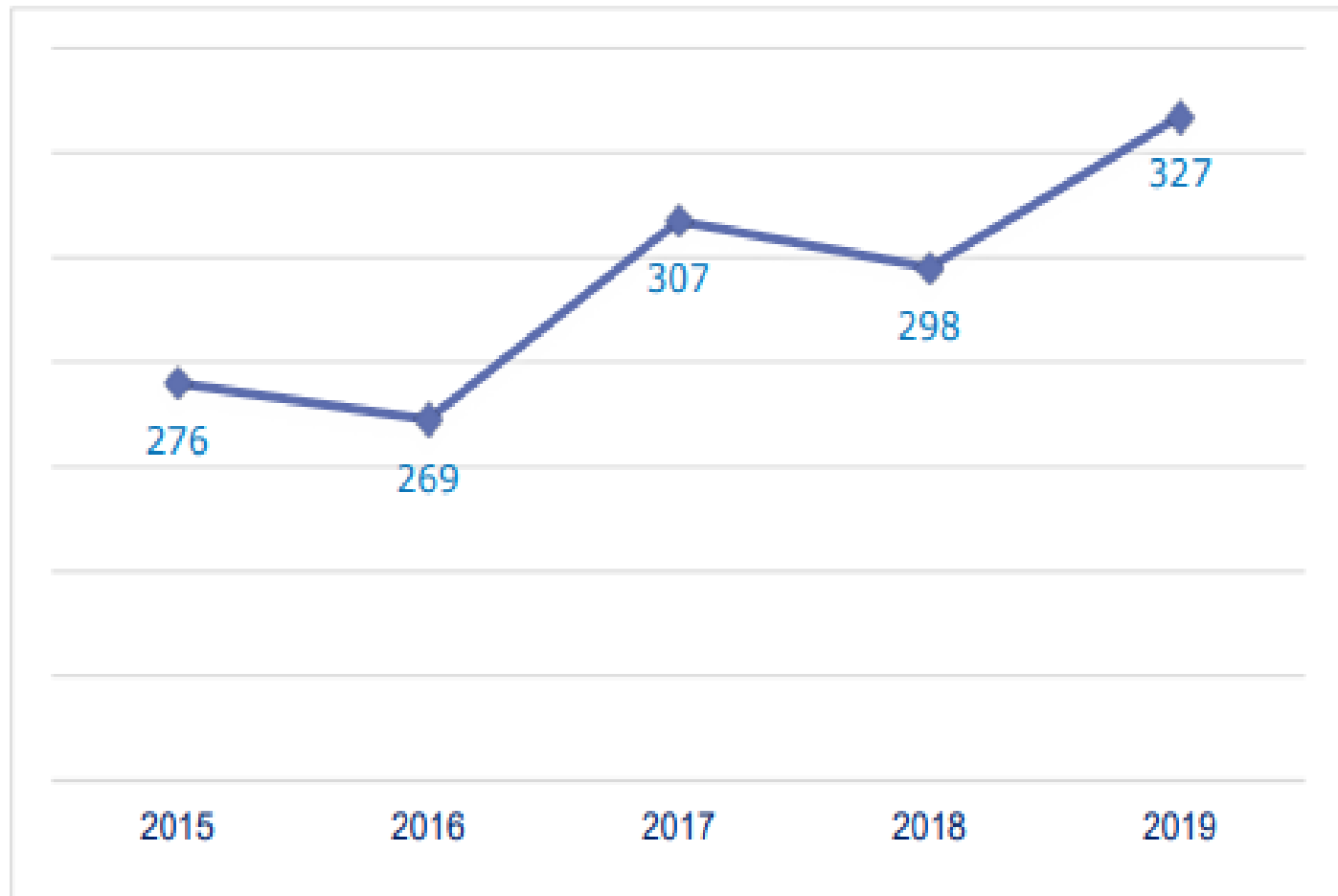
7. APLICACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE RESIDUS: EL GRAN REPTE.

New infringement cases opened in 2019: main policy sectors

7. APLICACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE RESIDUS: EL GRAN REPTE.

Infringement cases open on 31 December (2015-2019)

7. APLICACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE RESIDUS: EL GRAN REPTE.

